

ΤΟΥΡΚΙΑ

TOY AHMET ERDI ÖZTÜRK

Είναι αυτό το τέλος της εποχής του Ερντογάν;

Δεν υπάρχουν λόγια που να μπορούν να περιγράψουν τον πόνο των ανθρώπων στην Τουρκία, όπως και στη Συρία. Τα λόγια είναι πολύ λίγα γι' αυτό το τραγικό περιστατικό, το οποίο αναμένεται να επηρεάσει περίπου 13 εκατομμύρια ανθρώπους οι οποίοι ζουν στην περιοχή και έχουν άμεση ή έμμεση σχέση μαζί της. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά που μπορούν να ειπωθούν. Υπάρχουν τόσο πολλά τρομακτικά περιστατικά τα οποία έχουν ως συνέπεια να αυξάνεται ο πόνος και εκτιμώ πως θα ήταν ασυνεϊδίτητο ή ανήθικο το να μείνει κανείς σιωπηρός και να αποδεχθεί τα πάντα. Οι συνέβη βιώνεται τόσο έντονα εξαιτίας τόσο της πολιτικής όσο και της κοινωνικής κατάρρευσης.

Αυτό που βιώνει σήμερα η Τουρκία δεν αποτελεί μια φυσική αλλά μια πολιτική καταστροφή. Επιπλέον, το συγκεκριμένο περιστατικό ανέδειξε για μια ακόμη φορά, δυστυχώς, τη θεσμική και κοινωνική κατάρρευση στην Τουρκία. Οι επερχόμενες εκλογές μπορούν να δώσουν λύσεις στα προβλήματα.

Είναι μια πολιτική καταστροφή και δεν νομίζω ότι υπάρχει αμφιβολία περί αυτού. Για πολλά χρόνια, οι προειδοποιήσεις των επιστημόνων έχουν αγνοηθεί από την κυβέρνηση που βρίσκεται στην εξουσία. Αυτό δεν είναι κάτι μη αναμενόμενο για μια αυταρχική δομή η οποία δεν αποδέχεται τη απόψεις των άλλων και δεν ακούει ποτέ όσους δεν ανήκουν στην ίδια. Όμως, όταν το διακύβευμα αφορά την ανθρώπινη ζωή, μια τέτοια στάση είναι απαράδεκτη.

Είναι, όμως, μόνο η θεσμική δομή που έχει καταρρεύσει; Η δυνατότητα της πολιτικής εξουσίας να δομεί το αφήγημά της έχει επίσης καταρρεύσει. Ο υπουργός Οικονομικών μπορεί εύκολα να ψεύδεται και να ισχυρίζεται πως όλα είναι υπό έλεγχο, ενώ την ίδια στιγμή θα αποκαλεί μάρτυρες εκείνους που έχασαν τη ζωή τους. Εδώ δεν έχουμε να κάνουμε με τζιχαντ. Ούτε υπάρχει κάποιος ιερός σκοπός. Εν συντομία, οι ζωές που χάθηκαν ήταν συνέπεια της απουσίας της πολιτικής βούλησης να εκπληρώσει τις απαιτήσεις που υπήρχαν από αυτήν εξαιτίας των διαφορετικών συμφερόντων που έχει.

Επιπλέον, εκτιμώ ότι η καταστροφή έφερε εκ νέου στην επιφάνεια την αποτυχημένη εξωτερική πολιτική της Τουρκίας. Αναμφίβολα, η Ρωσία τελικός βοήθησε την Τουρκία, όμως το πρώτο και πιο γενναίο κτύπημα βοήθειας ήρθε από τις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ισραήλ και ορισμένες άλλες χώρες της Δύσης, με τις

οποίες η Τουρκία βρίσκεται διαρκώς σε αντιπαράθεση.

Η αλήθεια είναι πως αυτή η καταστροφή θα προκαλέσει ένα μεγάλο κοινωνικό τραύμα – αυτό είναι βέβαιο. Προκειμένου να το αποτρέψουμε, σιδηρή και αν συμβεί, πρέπει να προκληθεί ένα πολιτικό τραύμα. Κι αυτό διότι είναι ο πολιτικός θεσμός αυτός που μετατρέπει ένα φυσικό φαινόμενο σε μια καταστροφή. Στην περίπτωση, λοιπόν, που δεν υπάρχει κάποιου είδους αποκατάσταση σε επίπεδο κράτους και κοινωνίας, δεν τολμώ καν να σκεφτώ τι θα μας συμβεί σε επόμενες καταστροφές.

Πριν από τους σεισμούς, στην ατζέντα της Τουρκίας κυριαρχούσαν οι επερχόμενες εκλογές, το κατά πόσο ο Ερντογάν θα ήταν πάλι υποψήφιος και εάν η αντιπολίτευση θα εμφανιζόταν με έναν κοινό υποψήφιο. Πλέον, η ατζέντα έχει αλλάξει ριζικά. Ο ηγέτης του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος CHP Κεμάλ Κιλιντσνάρογλου θα αντιμετωπίσει τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στις 14 Μαΐου. Η εκστρατεία του Κιλιντσνάρογλου θα επικεντρώσει, πιθανότατα, στην ενίσχυση και προάσπιση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους-δικαίου ύστερα από πολλά χρόνια που η εξουσία συγκεντρωνόταν ολοένα περισσότερο στα χέρια του Ερντογάν. Εξαιτίας δε της προφανώς καθυστερημένης απάντησης στους καταστροφικούς σεισμούς, της νομισματικής κρίσης και του αχαλίνωτου πληθωρισμού, οι πολιτικοί επιστήμονες εκτιμούν ότι ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης ίσως έχει μια σοβαρή πιθανότητα. Με άλλα λόγια, ο Κιλιντσνάρογλου βρίσκεται σε μια ισχυρή θέση. Εφόσον εισέλθουμε σε μια φυσιολογική και κανονική προεκλογική περίοδο, στη διάρκεια της οποίας τα πολιτικά κόμματα θα πραγματοποιούν την εκστρατεία τους, όπως και οι ηγέτες τους, ενώ στη συνέχεια θα τεθούν στην κρίση του εκλογικού σώματος, πιστεύω ειλικρινά ότι ο Κεμάλ Κιλιντσνάρογλου έχει πιθανότητες να κερδίσει. Κάτι που σημαίνει ότι ενδεχομένως να διαγωνιστεί τις τελευταίες ημέρες της εποχής του Ερντογάν.

Ο Ahmet Erdi Öztürk είναι αναπληρωτής καθηγητής Πολιτικής και Διεθνών Σχέσεων στο London Metropolitan University και ερευνητής εξωτερικού. Πρόγραμμα Τουρκίας **ΕΛΙΑΜΕΤ**

TOY EKREM EDDY GUZELDERE

Ελληνοτουρκικούς μήνας του μέλιτος – Πόσο θα κρατήσει;

Μόλις πριν από λίγους μήνες οι σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας ήταν τουλάχιστον τεταμένες. Υπήρχε δε ο φόβος ότι η ανθελληνική ρητορική θα αποτελούσε βασικό συστατικό της προεκλογικής εκστρατείας του προέδρου Ερντογάν και της συμμαχίας AKP/MHP ενόψει της αναμέτρησης της 14ης Μαΐου, με σκοπό να συσπειρώσουν την εθνικιστική βάση των ψηφοφόρων τους. Μεγάλα τμήματα της αντιπολίτευσης, συμπεριλαμβανομένου του μεγαλύτερου κόμματος, του CHP, θα συμμετείχαν στην ανθελληνική κορωδία, προσπαθώντας να υπερκεράσουν την κυβέρνηση. Γινόταν λόγος ακόμη και για πιθανές στρατιωτικές συρράξεις στο Αιγαίο ή στη θαλάσσια περιοχή

σεισμούς της 6ης Φεβρουαρίου στη Νότια Τουρκία, η αντίδραση της Ελλάδας, η βοήθεια που πρόσφερε με υλικό και ομάδες διάσωσης, καθώς και οι επισκεψίμες που πραγματοποιήσαν πολύ σύντομα κορυφαίοι πολιτικοί.

Στον απόηχο των σεισμών και της σιδηροδρομικής τραγωδίας στην Ελλάδα στις 28 Φεβρουαρίου, για την ώρα τουλάχιστον, αναλήφθηκαν πρωτοβουλίες που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν αδύνατες στις διμερείς σχέσεις. Ήδη αναφέραμε τις φιλικές επιστολές που έκαναν μνεία της ανεξαρτησίας της Ελλάδας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Επιπροσθέτως, οι υπουργοί Εξωτερικών συμφώνησαν να στηρίξουν την υποψηφιότητα της Ελλάδας για τη θέση του μη μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας για την περίοδο 2025-26 και την αντίστοιχη υποψηφιότητα της Τουρκίας για τη Γενική Γραμματεία του Διεθνούς Οργανισμού Ναυσιπλοΐας. Ακόμη, η Τουρκία αποφάσισε να επιτρέψει την έκδοση του πατέρα ενός από τα θύματα του θανατηφόρου σιδηροδρομικού δυστυχήματος, ο οποίος εξέτινε ποινή σε τουρκική φυλακή. Και στις 22 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε στην Αγκυρα μια διπλωματική συνάντηση σε υψηλό επίπεδο, όπου συζητήθηκαν θέματα από την ενέργεια, το εμπόριο, τις κοινωνικές σχέσεις και την περαιτέρω συνεργασία, στο πλαίσιο της τέταρτης συνόδου της πρωτοβουλίας «Θετική Ατζέντα».

Αυτό του οποίου γινόμαστε σήμερα μάρτυρες είναι μια «αναγεννημένη Διπλωματία των Καταστροφών», αντίστοιχη με, ότι έγινε το 1999 μετά τους σεισμούς εκείνης της χρονιάς, αρχικά στην Τουρκία και, στη συνέχεια, στην Ελλάδα. Τότε, είχαμε δει υπουργούς Εξωτερικών να φυτεύουν ελιές και να χορεύουν μαζί σαρτάκι. Είδαμε, όμως, και ότι οι καλές σχέσεις γειτονίας, που οικοδομούνται πάνω στη συμπάθεια για τα θύματα καταστροφών, δεν είναι βιώσιμες και συνήθως αποδεικνύονται βραχύβιες. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί πάλι, επειδή το κοινό έδαφος για πραγματικά βελτίωση των σχέσεων δεν έχει βελτιωθεί ουσιαστικά το τελευταίο διάστημα. Ετσι, αυτό που χρειάζεται είναι μια ειλικρινά νέα προσέγγιση στο επίπεδο των διμερών σχέσεων, κάτι που απαιτεί δέσμευση και από τις δύο πλευρές να συνεχίσουν τον διάλογο και σε περιόδους έντασης, να εμπλακούν σε διάλογο προσαποτιμωμένο σε λύσεις, επιδιώκοντας να επιλύσουν τα επί μακρόν εκκρεμής ζητήματα – από το Αιγαίο, τις μειονότητες και το Σεμινάριο της Χάλκας μέχρι το Κυπριακό. Με τις εκλογές να διεξάγονται σε αμφοτέρω τις χώρες, αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένα καθήκον για τις νέες κυβερνήσεις που θα προκύψουν.

Ο Ekrem Eddy Guzeldere είναι κύριος ερευνητής εξωτερικού. Πρόγραμμα Τουρκίας **ΕΛΙΑΜΕΤ**

γύρω από την Κύπρο. Ο πρόεδρος Ερντογάν επανηλθίβανε ότι «η Τουρκία θα μπορούσε να έρθει ξαφνικά κάποια νύχτα».

Ο ίδιος Ερντογάν, την 25η Μαρτίου, έγραψε ένα μήνυμα για την εθνική εορτή της Ελλάδας: «Είμαι πεπεισμένος ότι η σχέση και η συνεργασία μεταξύ των χωρών μας θα αναπτυχθεί περαιτέρω με τις κοινές μας προσπάθειες». Ο δε υπουργός Εξωτερικών του, Τσαββούσογλου, συμπλήρωσε την ίδια ημέρα: «Είμαι σίγουρος ότι η καλή γειτονία μεταξύ των δύο χωρών μας θα επικρατήσει στην περίοδο που έχουν μπροστά τους». Έκανε, επίσης, λόγο για «θετική τάση», καταλήγοντας ως εξής στο μήνυμά προς τον Έλληνα ομόλογό του Δένδια: «Παρακαλώ, δεχθείτε, εξοχότατε, τις καλύτερες ευχές μου για την προσωπική σας υγεία και ευτυχία, όπως και για την ευδαιμονία και ευημερία του φιλού λαού της Ελλάδας».

Τι συνέβη; Μήπως διπλωματικές πρωτοβουλίες, μεικτές κοινοβουλευτικές επιτροπές, συνομιλίες σε υψηλό επίπεδο με συγκεκριμένα αποτελέσματα, η επίλυση διμερών ζητημάτων που εκκρεμούν εδώ και καιρό ή άραγε η πίεση της κοινωνίας των πολιτών για τη βελτίωση των σχέσεων; Τίποτε από αυτά. Η απτία για την ξηφνική βελτίωση των διμερών σχέσεων βρίσκεται στους καταστροφικούς